

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 80-1867)

Originalt emne

Fattigvæsen

Fattigvæsen/Fattigforstandere og Fattigdistrikter

Gader

Gader/Broer

Gader/Erhvervelse af Grunde og Jorder

Jorder

Jorder/Erhvervelse af Grunde og Jorder

Jorder/Salg og Afstaaelse af Grunde

Museer

Museer/Aarhus Museum

Mølledistrikt

Skatter og Afgifter

Skatter og Afgifter/Ligningskommission. Overligningskommisær

Vandforsyning og Vandværk

Vandforsyning og Vandværk/Nedlægning af Hovedledninger

Vandforsyning og Vandværk/Vandafgift

Vandforsyning og Vandværk/Vandindlæg og Vandforsyning

Vandforsyning og Vandværk/Vandmestre

Vandforsyning og Vandværk/Vandværk og Vandforsyningsanlæg

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 4. april 1867](#)
- 2) [Byrådsmødet den 2. maj 1867](#)
- 3) [Byrådsmødet den 18. juli 1867](#)
- 4) [Byrådsmødet den 10. oktober 1867](#)
- 5) [Byrådsmødet den 21. november 1867](#)
- 6) [Byrådsmødet den 26. november 1868](#)
- 7) [Byrådsmødet den 3. december 1868](#)
- 8) [Byrådsmødet den 10. december 1868](#)
- 9) [Byrådsmødet den 24. marts 1869](#)
- 10) [Byrådsmødet den 17. juni 1869](#)
- 11) [Byrådsmødet den 25. november 1869](#)
- 12) [Byrådsmødet den 16. december 1869](#)
- 13) [Byrådsmødet den 23. december 1869](#)
- 14) [Byrådsmødet den 3. februar 1870](#)
- 15) [Byrådsmødet den 14. februar 1870](#)
- 16) [Byrådsmødet den 17. februar 1870](#)
- 17) [Byrådsmødet den 31. marts 1870](#)
- 18) [Byrådsmødet den 2. juni 1870](#)
- 19) [Byrådsmødet den 16. juni 1870](#)
- 20) [Byrådsmødet den 11. august 1870](#)
- 21) [Byrådsmødet den 15. september 1870](#)
- 22) [Byrådsmødet den 6. oktober 1870](#)
- 23) [Byrådsmødet den 3. november 1870](#)
- 24) [Byrådsmødet den 9. marts 1871](#)
- 25) [Byrådsmødet den 13. marts 1871](#)
- 26) [Byrådsmødet den 23. marts 1871](#)
- 27) [Byrådsmødet den 30. marts 1871](#)
- 28) [Byrådsmødet den 13. april 1871](#)
- 29) [Byrådsmødet den 20. april 1871](#)
- 30) [Byrådsmødet den 27. april 1871](#)
- 31) [Byrådsmødet den 4. maj 1871](#)
- 32) [Byrådsmødet den 19. maj 1871](#)
- 33) [Byrådsmødet den 22. juni 1871](#)

- 34) [Byrådsmødet den 27. juni 1871](#)
- 35) [Byrådsmødet den 29. juni 1871](#)
- 36) [Byrådsmødet den 13. juli 1871](#)
- 37) [Byrådsmødet den 27. juli 1871](#)
- 38) [Byrådsmødet den 17. august 1871](#)
- 39) [Byrådsmødet den 24. august 1871](#)
- 40) [Byrådsmødet den 8. september 1871](#)
- 41) [Byrådsmødet den 21. september 1871](#)
- 42) [Byrådsmødet den 12. oktober 1871](#)
- 43) [Byrådsmødet den 26. oktober 1871](#)
- 44) [Byrådsmødet den 2. november 1871](#)
- 45) [Byrådsmødet den 6. november 1871](#)
- 46) [Byrådsmødet den 4. januar 1872](#)
- 47) [Byrådsmødet den 11. januar 1872](#)
- 48) [Byrådsmødet den 18. januar 1872](#)
- 49) [Byrådsmødet den 25. januar 1872](#)
- 50) [Byrådsmødet den 15. februar 1872](#)
- 51) [Byrådsmødet den 22. februar 1872](#)
- 52) [Byrådsmødet den 29. februar 1872](#)
- 53) [Byrådsmødet den 21. marts 1872](#)
- 54) [Byrådsmødet den 11. april 1872](#)
- 55) [Byrådsmødet den 18. april 1872](#)
- 56) [Byrådsmødet den 30. maj 1872](#)
- 57) [Byrådsmødet den 5. december 1872](#)
- 58) [Byrådsmødet den 19. december 1872](#)
- 59) [Byrådsmødet den 9. januar 1873](#)
- 60) [Byrådsmødet den 6. februar 1873](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 4. april 1867 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Mødet den 19de Oktober 1865 nedsatte Communalbestyrelsen en Committee, bestaaende af Aagaard, Nors, Liisberg, Kjøbmand Lottrup og Physicus Weis med det Hverv at undersøge hvorvidt, og med hvilke Bekostninger en Vandforsyning for Aarhus Kjøbstad vilde kunne erholdes. Under 16de Marts 1867 indsendte denne Committee en udførlig Betænkning, ledsaget en af DHrr. English og Hansen udarbejdet Plan med tilhørende Tegninger og Overslag. Da det af forskjellige Grunde ikke tilraades at tage Vand til Vandværket fra Gjeding Sø, Solberg Sø, de smaa Vandløb paa Aarhus Mark eller fra Mølleaaen nedenfor Møllehjulet eller Slusebroen eller tæt ovenfor samme, og det heller ikke ansaaes for gjørligt at tilvejebringe artesiske Brønde, var Committeeen enig om, at Vandet maatte tage fra Mølleaaen, men saa højt oppe, at det ikke var fordærvet ved urent Tilløb fra Byen eller dens Omgivelser. Efterat det ved en foretagen Undersøgelse havde viist sig, at Vandet her var meget godt, udarbejdede d.Hrr. English og Hansen, efter Committens Anmodning, Plan og Overslag til et Vandværk med Ledning herfra. Planen gaaer ud paa tage Vandet et Stykke Vest for (ovenfor) Bryggeriet "Ceres" og at løfte det derfra ved Dampmaskiner op paa Filtre, som anbringes paa et 80' over Havet liggende Terrain mellem Hasle- og Ringkjøbing-Veien, hvorfra det skal ledes til Byen i Rør, der anbringes i eller ved Chausseegrøften. Anlægs-Capitalen andrager 140,877 Rdr. 4 Mk. 12 Sk. eller med Tillæg af 25.000 Rd. til Møller Weis for Retten til at benytte Vandet, 2000 Rd. for Afstaaelsen af Grund til Værket og 7,200 Rdr. til Spencerske Filtre forsaavidt disse maatte vise sig nødvendige, ialt 175,077 Rdr. 4 Mk. 12 Sk.; Omkostningerne ved Driften ere anslaaede til 3,691 Rdr. 3 Mk. aarlig medens den aarlige Indtægt allerede i det første Aar er calculeret til 12,400 Rdr. Om dette Forslag yttrede Committens Flertal, at ligesom en rigelig Forsyning med blødt og velrenset Vand overalt maatte anses for et stort Gode, saaledes trænger ogsaa Aarhus til en Vandledning, da en meget stor Deel af Byen kun har slet eller utilstrækkeligt Vand, medens Byen paa den anden Side er særdeles ugunstigt stillet, da Værkets Anlæggelse vil koste uforholdmæssig meget mere her end i de andre Byer, og det maa befrygtes, at en Mængde Ejendomme, der have Vand ikke ville benytte Vandet fra Vandværket, hvorved dettes aarlige Indtægter ville blive mindre end paaregnet og i samme Forhold som disse formindskes, vil det være nødvendigt at forhøje Byens Tilskud.

Efter Committeeens Formening ville det projekterede Vandværk tilvejebringe en særdeles heldig Vandforsyning, da Vandet ikke blot, navnlig naar Spencerske Filtre anvendes, er godt som Drikkevand, men særdeles skikket til teknisk Brug og til Brug ved Madlavning. -

Et Mindretal i Committeen, Physicus Weis, gjør opmærksom, at Dødeligheden i Aarhus, af hvis 1091 Huse og Gaarde de 397 mangle Vand og de 217 have slet Vand, er langt større end i Randers, hvor Vandet er godt, og i Odense og Aalborg, der have Vandværk. Da dette Overskud af Dødsfald netop skyldes saadanne Sygdomme, som pleje af fremkomme, hvor Vandforsyningen er slet, og da Dødeligheden er størst i de Dele af Byen, hvor Vandet er slettest, er der al Sandsynlighed for, at Forholdet vilde blive bedre, naar Byen fik Vandværk, hvilket ogsaa bestyrkes ved Erfaringer andetstedsfra. Mindretallet gjør fremdeles opmærksom paa, at Choleraen, der to Gange har hjemsøgt Byen og navnlig de Qvarterer, der have slet Drikkevand, har kostet 276 Menneskeliv og medført en Udgift for Byen af 19,956 Rdr. 2 Mk. 15 Sk., medens den ikke fik Fodfæste i Odense, der har havt Vandledning siden 1852, og heller ikke har hjemsøgt Aalborg og Kjøbenhavn, efter at der er bleven anlagt Vandværker i disse Byer. Idet Mindretallet endelig fremhæver, at et Vandværk vilde formindske Tabene ved Ildebrande og gjøre det muligt at drive mange Næringsbrug her i Byen, som nu enten slet ikke kunne drives eller ikke kunne drives i stort Omfang, ligesom enkelte Næringsbrug, der nu ere forbudte, ville kunne taales, naar Byen fik en rigere Vandforsyning, udtaler det, at det anseer Tilvejebringelsen af en god Vandforsyning for saa nødvendig for Aarhus, at den bør bringes i Udførelse, naar kun paa nogen Maade selv med Opoffrelser Bekostningerne kunne bringes tilveje, og at deres Tilvejebringelse for Mindretallet kun er et Tidsspørgsmaal, som, dersom det nu udsættes, vil komme mere paatrængende igjen, efter at Udsættelsen har bevirket forøget Tab af Menneskeliv og forøget Tab af Penge, og da maaskee være forbunden med endnu større Vanskeligheder.

Ved Siden af Committens Indstilling forelaae et Tilbud fra Civilingeniør Obel om at undersøge Muligheden af at faae Vand til Byens Forsyning fra Høiderne omkring Aarhus. Medens det under Communalbestyrelsens Behandling af Sagen i Møderne den 28. Marts og 4. April fra alle Sider blev anerkjendt, at en Vandledning vilde være et overordentlig stort Gode for Aarhus, var der deelte Meninger om de med Anlægget forbundne Bekostninger, idet Nogle antog, at det vilde være umuligt at opnaae det Laan, der maatte optages i Anledning af Vandværket paa saa billige Vilkaar som Committeen gik ud fra i sin Betænkning, og da Erfaringer fra andre Byer gjorde det usandsynligt, at Vandværkets Indtægter kunde blive saa store, som i Overslaget beregnet, vilde der forekomme en Underbalance som maatte dækkes ved Ligning paa Skattheyderne, hvilket navnlig vilde vække Utilfredshed hos de Skattheydere, der ikke direkte fik Gavn af Vandværket. Andre

mente, at Laanet vilde kunde erhoides paa billigere Vilkaar, og at Anlægskapitalen, der var beregnet til mere end dobbelt saa meget, som Aalborg og Odense havde anvendt, var ansat for høit, hvortil kom, at de Bekostninger en Mængde Huseiere nu havde med at lade Vand hente, vilde falde bort. Ingen By vilde lettere end Aarhus kunne bære Udgifterne og ingen høste større Nytte af et saadant Anlæg, mens Planens Forkastelse, vilde være en væsentlig Hindring for Byens Fremvæxt.

Da Driftsomkostningerne ved en Vandforsyning fra Høiderne omkring Aarhus under alle Omstændigheder vilde blive betydelig billigere end ved den af DHrr. English og Hansen projekterede, vedtoges det at indrømme Civilingeniør Obel en Frist af 3 Maaneder til at undersøge, om der kunne tilveiebringes en Vandledning derfra; men samtidig hermed besluttedes det at nedsætte en Committee med det Hverv, under Forudsætning af, at Obels Plan ikke kunde gennemføres, at skaffe Oplysninger om, hvorvidt der kunde foretages Nedsættelser i det af English og Hansen udarbejdede Overslag, og om Møller Weis's Ret til Godtgjørelse for Benyttelsen af Vandet; Committeeen skulde ligeledes undersøge, om ikke Vandværket i alt Fald kunde anlægges saa langt fra Møllen, at der ingen Godtgjørelse kunde fordres. Endelig blev det paalagt Committeeen at søge Underretning om, hvormange der kunde antages at ville benytte Vandværket, og overveie, hvorvidt der var Anledning til at søge tilveiebragt frivillige Bidrag fra dem, Vandværket fortrinsvis vilde komme tilgode. Til Medlemmer af Committeeen valgtes Borgemesteren, Broge, Nors, Liisberg og Helm.

Uddrag fra byrådsmødet den 2. maj 1867 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Da Gallericomiteen havde anseet det for ønskeligt, at de Byen tilhørende Gibsafstøbninger af enkelte af Thorvaldsens Værker og ligeledes det Byen tilhørende Maleri af Sonne (Cavallerifægtningen ved Aarhus) indlemmedes i Galleriet som en intergrerende Bestandeel af samme, gik Communalbestyrelsen ind paa, at disse Kunstværker saaledes optoges i Galleriet, under Forbehold af, at dette stedse betragtes som Byens Eiendom.

Uddrag fra byrådsmødet den 18. juli 1867 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Efter at man fra Civil-Ingeniør Obel havde modtaget Underretning om, at han ansaa det for sandsynligt, at der kunde skaffe Vand til Byens Forsyning fra nogle høitliggende Kilder i Byens Nærhed, havde den nedsatte Committee, efter Bemyndigelse af Communalbestyrelsen, indhentet Vandinspecteur V. Poulsens Erklæring over Sagen; denne forelagdes i Mødet den 18de, og gik bl. A. ud paa at tilraade, at et Beløb af 1000 Rdr. anvendes til artetiske Brøndboringer paa forskjellige Punkter i Byens Omegn. Da Erhvervelsen af de Kilder, hvorfra Vandet ellers maatte skaffes tilveie, vilde medføre en betydelig Udgift, besluttede Communalbestyrelsen at stille dette Beløb til den nedsatte Committees Disposition.

Uddrag fra byrådsmødet den 10. oktober 1867 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Committeeen for Vandværket meddelte, at de hidtil foretagne Boringer ikke havde ledet til Noget, og at den bevilgede Sum næsten var opbrugt; der var foretaget Boringer paa 4 forskjellige Punkter, paa de to havde man opgivet Forsøgene, da man var kommen til`Lag af Bruunkunsleer, som det efter Sagkyndiges mening vilde være unyttige at fortsætte Arbejderne i, de to andre Steder var man endnu ikke kommen til noget Resultat. Det besluttes at lade de begyndte Arbejder fortsætte, indtil der ogsaa her viste sig et Resultat.

Uddrag fra byrådsmødet den 21. november 1867 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Da der ved de foretagne artesiste beregning maatte anses for tilstrækkelig godtgjort, at der ikke ad den vej ville kunne skaffes band til byens forsyning, idet man enten var naaet til bruunkulsleer, hvori det efter erfaringer andetstedsfra maatte anses for unyttig at fortsætte arbejdet, eller de borede huller var styrtede sammen, efterat man var kommen til lag, der

mærmede sig til bruunkulsformationen, indstillede den nedsatte Komite, efter Conference med Vand Inspektør Poulsen, at man skulle opgive forsøgene og atter henvende opmærksomheden paa de af Civilingeniør Obel tidligere paagede vandløb syd for Byen. Af disse forventes det imidlertid unyttigt at anvende den byens nærmeste bæk, da den kun fører meget lidt vand; derimod ville man kunne erholde tilstrækkeligt vand enten fra Silistria Møllebæk eller fra de vandløb, der forenede drive Stampemøllerne i Marselisborg skov, og fra hvilke vandet, efter en af Civilingeniøren Obel udarbejdet plan, villekunne føres til Aarhus med en bekostning af c. 95,000 Krd. Komiteen erholdt bemyndigelse til ligeledes at lade fortsatte overslag over bekostningen ved en vandforsyning fra Silistria Mølle, og til at forhandle med Godsejer Ingerslev, som ejer alle de nævnte vandløb, og brødrene Bech, der driver Stampemøllerne, om afstaaelsessummen for vandet.

Uddrag fra byrådsmødet den 26. november 1868 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Kort efter at Vandværkscomiteen i Henhold til Communalbestyrelsens Beslutning i Mødet 21. November 1867 havde opgivet Forsøgene paa at tilveiebringe Vand til Byens Forsyning ved artesiske Boringer og overdraget Civilingenieur Obel at gjøre Forslag til en Vandforsyning fra Møllebækkene i Marselisborg Skov, modtog den fra Mølleieier Weis et Tilbud om at afstaae Aarhus Mølle med Tilliggende til Communen, som derefter kunde sænke Flodemaalet i Faveur af Lodseierne, udstykke Eiendommen og anlægge et Vandværk drevet ved Turbiner og Pumper. Uagtet Comitteen tvivlede om, at Communalbestyrelsen vilde gaae ind paa en saa omfattende Plan, forlangte den Betænkning over Sagen fra Civilingenieur Obel, som ansaae det for gjørligt at anlægge et Vandværk paa den af Hr. Weis antydede Maade. I Forening med Betænkningen over Mølleprojectet indsendte Hr. Obel sit eget Project til en Høitvandsforsyning fra Marselisborg Møllebække, og medens Comitteen med Vandinspecteur Poulsens Bistand gennemgik de to Planer, der saaledes forelaae, modtog den et nyt Tilbud fra Hr. Weis, som nu var villig til at affalde sit Forlangende om, at Communen skulde overtage hans Eiendom, og tilbød at afstaae det fornødne Vand til Vandværket samt den Vandkraft, som blev tilbage, efterat

Flodemaalet i Faveur af Lodseierne var sænket 1 1/2 Fod, og som formeentlig vilde være tilstrækkelig til at drive de fornødne Turbiner og Pumper. For at faae Vished om Vandmassens Tilstrækkelighed hertil overdroges det Hr. Obel at anstille de nødvendige Undersøgelser, og samtidig med at disse foretoges, blev Vandmængden i Marselisborgs Bække gjentagne Gange maalt. I September 1868 indleverede Hr. Obel en udførlig sammenlignende Betænkning over de hidtil fremkomne Vandværksprojecter, hvorefter Marselisborgprojectet maatte foretrækkes, og efter endnu engang at have conferet med Vandinspecteur Poulsen om Sagen og fra ham at have erholdt en Udtalelse i samme Retning, fandt Comiteen ikke længer Betænkelighed ved at slutte sig til dette Project, og den søgte nu at bringe de Forhandlinger til Afslutning, som allerede tidligere var indledede dels med Eieren af Marselisborg om Afstaaelsen af Vandløbene og de fornødne Arealer til Filtre og til et Reservoir, hvilket Comiteen ansaae det for rigtigst at anlægge ved Skandsebakken, dels med Brugerne af Stampemøllebækken om Afstaaelsen af deres Brugsret. Det Første opnaaedes fuldkommen, og vel var det Tilbud Comiteen fik fra de nævnte Brugere ikke antageligt; men da Forpagtningen snart var udløben og Vandet i Bækken foreløbig ikke behøvedes til Byens Forsyning var der ikke heri nogen Hindring for Sagens Fremme.

Efter at have givet en Fremstilling af de Skridt, der hidtil ere foretagne i Vandværkssagen, gaaer Comiteen i den Indstilling, der i Mødet forelagdes Communalbestyrelsen, over til at udvikle, hvilke Fordele et Vandværk vil medføre, og fremhæver bl. A., at de Communen tilhørende Grunde mellem Byens og Jernbanens Terrain ville stige i Værdi. Med Hensyn til Vandets Godhed henvises til Analyser, der til forskellige Tider ere foretagne saavel af Vandet i Mølleaaen som af det i Marselisborgbækkene, og ved hvilke Vandet begge Steder er funden meget godt. Hvad Spørgsmaalet om Vandets Tilskrækkelighed angaaer, er Besvarelsen let, naar Vandværket baseres paa Mølleaaen, hvis Vandmasse er overordentlig stor; Marselisborgbækkenes Vandføring, som i den forløbne tørre Sommer i Reglen har været over 18,000 Tønder i Døgnet og aldrig under 16,000 Tønder, vil, selv naar Forbruget, der i Kjøbenhavn gjennemsnittlig er 1/2 Tønde Vand i Døgnet for hver Indbygger, ansættes til 2/3 Tønde i Døgnet for hver, være tilstrækkelig, indtil Indbyggerantallet er voxet til 24,000, og skulde det stige yderligere, vilde man efter Ingeniøernes Erklæring kunne supplere Vandforsyningen enten ved at anvende den Bæk, der danner Skjellet mellem Marselisborg og Moesgaard eller ved at anlægge Opsamlingsreservoiret i Møllebækkenes snævre Dale eller ved at anlægge et Hjælpedamppeværk paa Byens Grund ved

Mølleaaen. Medens Beskaffenheden af Vandet i Mølleaaen og i Skovbækkene paa det Nærmeste er den samme, og alle Vandværkerne ville kunne levere tilstrækkeligt Vand og anlægges for omtrent samme Sum, nemlig det af English og Hansen først projekterede Vandværk (Damptryksprojectet) for 146,200 Rd., Mølleprojectet for 158,700 Rd., Marselisborgprojectet for 150,000 Rd. eller, naar et Forslag af Vandinspecteur Poulsen om at forøge Rørenes Dimensioner tages til Følge, henholdsvis 150,200, 162,709 og 169,000 Rd., ere Drifts- og Forretningsomkostningerne forskellige og afgjort i Faveur af Marselisborgprojectet, idet de ere beregnede til henholdsvis 12,650, 11,316 og 19,371 Rd, for 3 Projecter. Comitteen tilraadede:

at anlægge et Vandværk for Byens Regning,

at modtage Godseier Ingerslevs Tilbud om Afstaaelsen af Møllebækkene, men foreløbig ikke at søge at erhverve Brugsret til Vandet i Stampemøllebækken,

at søge Anlægscapitalen tilveiebragte ved at optage et Laan paa ca. 169,000 Rd.

at føre Huusledningerne til Husenes Forside, men lade Huuseierne bære Udgiften ved Ledningerne i Husene, og

at tilveiebringe de til Drifts- og Forretningsudgifterne medgaaende Beløb deels ved en efter Bygningernes Assurancesum beregnet Afgift, som udredes med et større Beløb af de Huuseiere, der have Vandledning i deres Huse, deels ved en aarlig Betaling for hver Hane en Huuseier ønsker anbragt foruden den første, deels ved en efter den brugte Vandmængde beregnet Betaling for det Vand, det anvendes i industrielle Øiemed, deels, forsaavidt den fornødne Sum ikke ad disse Veie indkommet, ved Ligning paa Formue og Leilighed. (See Mødet 3. December 1868.)

Uddrag fra byrådsmødet den 3. december 1868 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Fra Phycicus Weis var modtaget en Skrivelse, hvori han bestemte udtalte sig mod Planen til at forsyne Byens med Vand fra Silistria Møllebæk, som formeentlig hverken kunde yde tilstrækkeligt eller godt Vand. I førstnævnte Henseende henviste han deels til, at Bækken enkelte Steder benyttes til Overrisling, hvilket sandsynligvis i Fremtiden vil skee i større

Omfang, saa at Vandmassen, der allerede nu er lille, bliver yderligere formindsket ved Fordampningen, deels til, at der fra tidligere Tid haves Exempler paa, at Stampemøllen i enkelte Somre næsten slet intet Vand har ført, og noget lignende vilde kunne hænde med Silistriabækken, der kommer fra samme Bakkerække. I Henseende til Vandets Qvalitet gjorde han opmærksom paa, at det benyttes til Slemning af Leer til de ved Bækken liggende Teglværker, og at det let vil kunne inficeres baade ved Afløb fra de Møddinger, der findes eller kunne ventes anlagte i Nærheden af Bækken, og ved at der fra overrislede Enge tilflyder Bækken Vand, som medfører forraadnede Plantestoffer. Stiftsphysicus raadede derimod til at tage Vandet fra Mølleaaen, hvor der stedse vil være nok, og hvor mulige urene Tilløb ikke ville faae nogen Betydning, da de ville udgøre en forsvindende Deel af Vandmassen, og deres urene Stoffer for en stor Deel kunne optages af Vandplanterne; han ønskede iøvrigt hele Sagen forelagt Sundhedscollegiet eller Professor Hornemann til Betænkning. I Modsætning til denne Udtalelse fra Stiftsphysicus var der fremkommet Erklæringer fra Civilingenieur Obel og Vandinspecteur Poulsen. Den første gik ud paa, at Silistriabækken ikke var mere udsat for ureent Tilløb end ethvert andet Vandløb, og at Forholdene her endogsaa var gunstige i saa Henseende da den Dal, hvori Bækken flyder, ikke er eller sandsynligvis nogensinde vil blive synderlig bebygget, og Jordlagene ved Bakken ere af en saadan Beskaffenhed, at de afgive Overfladevandet til Bækken i næsten fuldkommen rensed Stand. Hvad særlig Gjødningsvand angik, antog Civilingenieur Obel, at der ikke var Fare for, at Landmændene, som kjendte Gjødningsens Værdi, skulde lade ret meget deraf flyde i Bækken, og det, der kom i den, vilde Bundfældningsbeholderen og Filtrene let kunne udsondre; den befrygtede Ulempe vilde derhos ganske kunne fjernes ved enten strax eller senere at opkaste Grøfter langs Bækken. Vandinspecteur Poulsen antog ligeledes, at Tilløbet af ureent Vand vilde blive høist ringe og ved Filtringen tabe Betydning; han fremhævede derhos, at de største Vandværker i Udlandet forsynes fra Floder, som i langt højere Grad ere udsatte for urene Tilsætninger, uden at man sporer nogen Ulempe deraf.

I Communalbestyrelsen blev det fra enkelte Sider yttret, at Sagen var altfor vigtig til at der burde tages Beslutning, forinden alle Oplysninger, som kunde have nogen Indflydelse paa Afgjørelsen, vare tilveiebragte. De anstillede Undersøgelser om Vandets Mængde og Beskaffenhed burde derfor fortsættes, og tillige burde det oplyses, om den Høide, hvortil man vilde hæve Vandet i Reservoiret, var tilstrækkelig til, at det ved Selvtryk kunde bringes op i alle Husene. Endelig burde der skaffes Vished for, at det nødvendige Laan kunde

erholdes, og for, at Beboerne vare villige til at benytte Vandet og til at bære den forøgede Skattebyrde, Vandværket vilde foranledige; for at lære Stemningen i saa Henseende at kjende, burde man forelægge Sagen for et Raadstuemøde. Comitteen bestred, at der behøvedes flere Oplysninger i Sagen end de alt foreliggende. Den fremhævede, at Undersøgelserne angaaende Vandets Mængde vare fortsatte i Løbet af 1 1/2 Aar, og at de bestandig ogsaa i den forløbne meget tørre Sommer havde givet det Resultat, at der vilde være Vand nok for en langt større Befolkning, end Aarhus for Tiden har; i lige saa lang Tid var Vandet stadig bleven prøvet af Comitteens Medlemmer og havde stedse været klart og uden ringeste Afsmag, ligesom det to Gange var underkastet chemisk Analyse og fundet meget godt; Reservoiret tænktes anbragt paa det Høieste Punct i Egnen, og da Høiden 79 Fod over dagligt Vande, hvorfra Vandet ved Selvtryk skal flyde ind i Byen, hvis høieste Punct ligger 50 Fod over dagligt Vande, paa det Nærmeste svarede til den, hvortil Vandet fra Mølleaaen efter English og Hansens Plan skulde hæves, var der al Grund til at antage den for tilstrækkelig. At sammenkalde Byens Beboere til et Raadstuemøde for at lade dem afstemme om Sagen, vilde efter 1. Januar 1869 være stridende mod Communalloven, og da kun Ministeriet kunde tage Bestemmelse om, at en Sag skulde forelægges et Raadstuemøde, vilde det være saagodtsom umuligt at faa det sammenkaldt forinden; Communalbestyrelsen, som repræsenterede Byen, var just sat til at udtale Byens Mening, og den burde ikke mangle det moralske Mod til selv at paatage sig Ansvar.

Da flere Medlemmer ønskede at gjøre sig nærmere bekendte med de fremkomne Skrivelser fra d.Hrr. Weis, Obel og Poulsen, blev Sagen udsat. (See Mødet 10. December 1868.)

Uddrag fra byrådsmødet den 10. december 1868 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Sagen om anlæggelsen af et Vandværk var siden sidste Møde fremkommen en ny Skrivelse fra Justitsraad Weis og en udtalelse fra d'hrr Obel og Poulsen fremsatte Indvendinger mod hans udtalelse om Marselisborgprojectet og fastholdt sin Paastand, at det var usikkert, om den projecterede Vandledning kunde levere tilstrækkelig Vand, og at Vandet en Tid af Aaret vilde faae en Tilsætning af Leer og Sandsynligviis af og til blive

inficeret af Gjødningsstof.

DHrr. English og Hansen bestred Rigtigheden af nogle Puncker i Civilingenieur Obels Sammenlignende Betænkning over Vandværksprojecterne og anslog Anlægscapital og Driftsomkostninger for Damptryksprojecterne og anslog Anlægscapital og Driftsomkostninger for Damptryksprojectet, Mølleprojectet og Marselisborgprojectet til henholdsvis 140.877, 146.805 og 150.000 Rd. og 12400, 10703 og 9.771 Rd.

Efterat det var blevet vedtaget, at Sagen ikke skulde udsættes paa Grund af, at disse Actstykker vare fremkomne, og efterat de forskjellige Anskuelser om, hvorvidt Sagen var tilstrækkelig oplyst, og om der burde gives Beboerne Lejlighed til at udtale sig, paany vare komme tilorde, blev Comittees enkelte Indstillingspuncter satte under Behandling. Da det andensteds har viist sig forbundet med betydelige Ulemper, at Communen paa sin bekostning fører ledningerne et kortere eller længere Stykke ind i Husene, vedtoges Comittees Forslag om kun at føre Ledningerne til Forsiden af Husene for Byens Regning. Skjøndt man erkjendte, at ogsaa de Grundeiere, der ikke ville have Vand ledet ind i deres Eiendomme, vilde ved at Vandværket anlægges, fandt man det uforeneligt med Bestemmelserne i Lov 11. Februar 1863 at paalægge sadanne Grundeiere en særlig Skat i Anledning af Vandværket. Med denne Modification vedtoges Comittees Forslag om Drifts-, Forretnings- og Amortifikationsomkostningerne, der altsaa, forsaavidt de ikke dækkes ved den betaling, der erlægges af Consumenterne, blive at ligne paa Formue og Leilighed. Med Undtagelsen af Apotheker Aagaard, der ønskede, at der skulde rettes en Opfordring til dhrr. English og Hansen om at udtale sig om de forskjellige foreliggende Projecter, at at et almindeligt Møde af Byens Indvaanere skulde sammenkaldes i Sagen, vare derefter alle de tilstedeværende Medlemmer enige om, at et Vandværk skulde anlægges, og man besluttede dette Øiemed at indkjøbe Bækløbene i Mardelisborg Skov uden dog foreløbig at afkjøbe Brugerne af Stampemøllebækken deres Ret, og at andrage om Ministeriets Apporbation paa, at der optages et Laan paa 160.000 Rd.

Uddrag fra byrådsmødet den 24. marts 1869 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Til at drage Omsorg for Vandværkssagens fremme nedsattes et Udvalg, bestaaende af

Borgmesteren, Broge, Holm og Liisberg, ligeledes med Ret til at supplere sig. (Se Mødet 17de Juni).

Uddrag fra byrådsmødet den 17. juni 1869 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Det i Vandværkssagen nedsatte Udvalg indstillede, at Arbeidet skulde paabegyndes i denne Sommer, fordi Arbeidslønnen og Prisen paa de vigtigste Materialer for Tiden vare lave, og hele Værket efter de af Udvalget consulerede Ingenieurers Mening kunde blive færdigt i Løbet af November, naar der strax toges fat paa de nødvendige Forarbejder. Da Tiden dog var saa langt fremskreden, at en mindre Afbrydelse vilde kunne gjøre det umuligt at blive færdig inden Vinteren, og en Udsættelse til næste Aar vilde give Leilighed til at fortsætte Maalingerne af Vandmassen i de Bække, hvorfra Forsyningen skulde skee, besluttede Byraadet at opsætte Arbeidet til næste Foraar.

Uddrag fra byrådsmødet den 25. november 1869 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Forøvrigt blev Mødet optaget af Behandlingen af Vandværkssagen. Den forelaae fra Udvalget (Borgmesteren, Broge, Holm og Liisberg) en skriftlig Udtalelse, hvori gjordes Rede for de Maalinger Vandmasten i Bækkene i Marselisborg Skov, hvorom der under 17de Juni d. A. var taget Bestemmelse. Medens denne Vandmasse i September 1867 havde viist sig constant paa ca. 18,000 Tdr. og i 1868 ikke var gaaet under 16,000 Tdr., nemlig: 6,600 Tdr. i Stampemøllebækken og 4,500 Tdr. i Silistriabækken. Resultatet af disse Maalinger havde været forelagte den af Communalbestyrelsen i sin Tid valgte tekniske Consulent i Sagen, Bankinspecteur V. Poulsen i Kjøbenhavn, og Udvalget var enig med ham i, at de extraordinaire og abnorme Forhold, som forklarede denne Nedgang i Vandmængden, ikke kunde motivere, at man opgav den allerede i December 1868 tagne Beslutning om at søge Forsyningen til det besluttede Vandværk fra de omhandlede Bækkløb, medens Udvalget derimod erklærede, ikke at kunne slutte sig til ham, naar han

begynde Anlægget af Vandværket fra Silistriabækkene og at holde Vandet fra Stampemøllebækken i Reserve. Det havde nemlig viist sig, at dette Bækløb baade gav en rigeligere Forsyning, og at det i det Hele var mere at stole paa, end de Bækløb, der drive Silistriamøllen. Udvalget havde derfor anseet det for rigtigst at foreslaae den Modification i den tidligere vedtagne Plan for Anlægget, at man begyndte dette med det Vand, som driver Stampemøllebækken og holdt Vandmængden fra Silistriabækkene i Reserve, indtil der viste sig Trang til at inddrage ogsaa denne til Byens Forsyning. Den Vanskelighed, der tidligere havde været tilstede for dette Arrangement, troede Udvalget t have heldigt overvundet, idet Samme, under Forbehold af Byraadets Approbation, havde sluttet Accord med Forpagterne af Vandkraften i Stampemøllebækken, dHrr Marcus G. Bechs Sønner, om at disse allerede til 1ste Mai 1870 skulde afstaae deres Rettigheder i saa Henseende (gjældende indtil 1ste Mai 1876), imod en contant Udbetaling af 12.000 Rdl. Ved den foreslaaede Forandring sparedes foreløbig i Anlægsomkostningerne ca. 31.800 Rdl. Da Udvalget ikke kunde nogensomhelst Grund til nu længere at udskyde at tage endelig Beslutning, gik dets Indstillinger ud paa:

at man forbliver ved den engang tagne Beslutning om, at Vandet til Vandværket søges erhvervet ved Kjøb af Bækløbene i Marselisborg Skov, og at derom nu oprettes endelig Contract med Godseier Ingerslev,

men at man foreløbig indskrænker sig til Benyttelsen af Vandet fra Stampemøllebækken, at Byrådet indgaaer paa den ovenanførte Accord med M. G. Bechs Sønner, og at nu snarest alle forberedende Foranstaltninger træffes til med Kraft at kunne paabegynde Anlægget af Vandværket i Foraaret 1870.

Der udspandt sig en lang og varm Forhandling om Sagen, idet vel Alle fremdeles syntes enige om Nødvendigheden af et Vandværk, men der fra flere Sider yttredes Tvivl om Rigtigheden af at basere Vandværket paa en saa ringe Vandmængde, som den der iaar havde viist sig i Bækløbene i Marselisborg Skov, tilmed da der formeentlig ikke havdes tilstrækkelig Garanti for, at denne ikke yderligere kunde formindskes. Man formeente at savne tilstrækkelige Oplysninger f. Ex. med Hensyn til Beskaffenheden af og Bekostningen ved de Opsamingsbassiner, der som Reservoirer vare paaregnede at skulle, naar fornødent, anlægges i Bækdalene, om Bekostningen ved Hjælpedamppeværet m. v. og for at Alle kunde faae tilstrækkelig Tid, deels til at sætte sig ind paany i Sagens meget vidtløftige Acter, deels til at skaffe de Oplysninger tilstede, som de endnu formeente at

være fornødne, enedes man om at opsætte Sagens videre Behandling i 4 Uger. (See Mødet 16de Decbr.).

Uddrag fra byrådsmødet den 16. december 1869 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Ifølge den i Mødet den 25de Novbr. tagnebeslutning havde Vandværks-sagen været udsat i 3 uger og var nu atter til en Behandling, der optog hele mødet. Der fremlagdes yderligere to udtalelser fra Kommunenstekniske Konsulent, Vandinspektør Poulsen i København, her imødegik forskellige indvendinger, som var fremsatte imod udvalgets indstilling om nu at fremme anlæget paa grundlag af vandmængden i bækløbene i Marselisborg Skov, og da navnlig først fra Stampmølle-bækken, samt erklærede sig imod at vende tilbage til damptryks-projektet fra Mølleaaen, ligesom der ogsaa fremlagdes en skrivelse fra Mølle-ejer Weis, hvori han paa dHr. Englisch & Hanssens vegne udtalte, at nævnte firma agtede i Januar maaned 1870 at gøre Byraadet tilbud om overtagelsen i entreprise af udførelsen af et vandværk for AarhusBy, saafremt Byraadet maatte vedtage en udsættelse af den endelige beslutning i vandværks-sagen til efternævnte tidsfrist. Endelig fremlagdes et af IngeniørObel udarbejdet nivellement med overslag over et reservebassin i Silistria-dalen til et rumme 252,000 Tbr. vand og til en bekostning af 7,000 Rdl. Efter endtdiskussion blev sagen sat under afstemning. Det af Nors stillede forslag om at udsætte sagen i et aar blev afforslagsstilleren senere modificeret derhen, at udsættelsen skulle ske "indtil videre". Ved afstemningen faldt dette forslag med 9 stemmer: (Bech, Broge, Funch, Hammerich, Holm, Liisberg, Mørk, Schmidten og Wissing) imod 8 (Baess, Gramst, Gerdes, Høyer, Jensen, Nors, Varming og Ørum). - Dernæst blev sat under afstemning et af Mørk stillet forslag om udsættelse af sagen til 1ste Febr. 1870, hvilket blev vedtaget med 9 stemmer mod 8; for samme stemte: Baess, Gramst, Gerdes, Høyer, Jensen, Mørk, Nors, Varming og Ørum - Bech, Broge, Funch, Hammerich, Holm, Liisberg, Schmidten og Wissing stemte for en afgørelse af sagen straks. (Se mødet 23de december).

Fraværende var Göxsche,

Lassen og Nielsen.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Paa en forespørgsel fra den Landvæsens-kommission, der er nedsat tilbehandling af spørgsmaalet om nedlæggelsen af Aarhus Vandmølle eller sænkningen af flodemaalet i Mølleaaen, om hvorvidt planen til etvandværk for Aarhus By fra Mølleedammen var opgivet, besluttede manat svare, at da sagen om anlæget af et vandværk var udsat til 1ste Februar1870, saa man sig for øjeblikket ikke i stand til at afgive noget endeligtsvar.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Ifølge en i et tidligere møde tagen beslutning var Vandværks-sagen opført paadagsordenen til behandling; men da en større del af Byraadets medlemmer som nylig indtraadte ikkevare tilstrækkelig bekendte med sagen i alle dens enkeltheder, blev den udsat i14 dage. (Se mødet 14de Februar).

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Anledning af et fra Dhrr. English & Hansen modtaget Tilbud om Anlæg af et Vandværk i Aarhus holdt Byraadet et Extramøde, da der af Hensyn til Priserne paa Jernrør ikkun var ansat en kort Frist for Antagelsen.

Man besluttede at svare Dhrr. English & Hansen, at Byraadet ikke faae sig istand til at indgaae paa deres Tilbud til nogen forud fastsat Tid.

Der fremlagdes endvidere et Tilbud fra Mølleeeier Weis om at sælge Vand til Vandværket for en Priis af 15000 Rd. (See Mødet 17de Februar).

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Til videre at drøfte og forberede Vandværkssagen nedsattes et Udvalg bestaaende af Borgmesteren, Frich, Nors, Schroll og Nielsen. (See Mødet 31te marts).

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Paa en Forespørgsel fra Godseier Ingerslev til Marselisborg, om Communen vilde erstatte ham de Tab, han vilde lide ved at have købt et huus ved Silistriabækken, samt ved Erhvervelsen af nogle Rettigheder til Benyttelse af Vandet i dette Bækløb, hvis Projectet om et Vandværk fra Marselisborgbækkene ikke blev realiseret, svarede man, at Communen beredvilligt vilde erstatte ham ethvert Tab, han maatte lide ved de omhandlede kjøb. (See Mødet 2den Juni.).

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Fra det i Vandværkssagen nedsatte Udvalg forelaa Indstilling om:

at basere vandværket paa Aarhus Mølleaa, istedetfor Bækløbene i Marseligborg Skov;
at træffe de fornødne Foranstaltninger til Afslutning af en endelig Overenskomst med Eieren af Aarhus Mølleaa;

at fastsætte den Betaling, der bliver at erlægge af Comsumenterne efter følgende Plan; For en Bygningsassurance af indtil 500 Rd. aarlig 3 Rd. 48 sk,

1000, 4 ", 1500, 48, 2000, 5 ", 3000, 48 - ;

for hvert paafølgende 1000", 48;

Fra 30,000 Rd. betales for hvert 5000", 48.

For denne Vandskat skal hver Eiendom være berettiget til at have en Taxhane eller Opstander. For hver Hane, som haves mere, betales, 1 Rd. 48 Sk aarlig.

Hvor Vandet anvendes til Næringsbrug, betales Intet for de til Næringsbruget anbragte Haner, men det forbrugte Vand betales, efter et Skjøn over Forbruget, med 12 Sk pr. 100 Tdr.

Comiteen foreslog endvidere, at lægge Vandværket nærmere Byen, end oprindelig projecteret, nemlig i den første Indskæring vest for "Ceres"; fra Pumpeværket til Aaen vil der være en Afstand af 50 Alen, Filtrene og Beholderen skulde lægges i en Afstand fra Pumpeværket af c. 1700 Alen paa en 90 Fod over Havfladen beliggende Bakke nord for Teglværket, omtrent 600 Alen nordvest for Vesterport.

Comiteen havde ladet udarbejde et nyt Overslag, hvorefter Omkostningerne ved Anlægget af Vandværket fra Mølleaaen vilde andrage e. 146,000 Rd. ligeoverfor 174,5000 Rd., som Anlægget af Marselisborgprojectet var calculeret at ville koste. Naar Hjælpepumpen ved Marselisborgprojectet toges med i Beregningen ved Drifts-, Forretnings- og Amortificationsomkostningerne, viste disse sig billigst for Møledamsprojectet; medtoges Hjælpepumpen ikke, vilde Driften derimod blive billigere (2 á 300 Rd. aarlig) for Marselisborgprojectet.

Med Eieren af Aarhus Mølle var der afsluttet en eenskomst, hvorefter han forpligtede sig til at afstaae det til Driften af Vandværket fornødne Vand for en Betaling engang for alle af 14,800 Rd. Den i Slusebroen værende Grundbjælle bibeholdes som det faste Værn mod Hawandet og Klapsluser anbringes, saafremt Vandet i Tiden gives frit Løb.

Byraadet paabegyndte en første Behandling af Sagen. (See Mødet 9de Juni).149-1867. Efter det i Sagen sidst Passerede havde man indhentet Ingenieurcapitain Dalgas's Erklæring med Hensyn til Anlægget af en Vei paa Kystbeklædningen. Capitain Dalgas fraaede bestemt at blive staaende ved en Grusning af Veien, saaledes som denne var foreslaaet til et Beløb c. 1800 Rd; han fraaadede tillige at gjøre Veien færdig iaar, da den, naar dette skete, paa Grund af det Underlag, hvorpaa den kommer til at hvile, ikke vilde blive nødvendig; han formeente det rigtigst igaar at anlægge en provisorisk Vei, som i Efteraaret 1871 definitiv bliver at chausseres, og beregnede Omkostningerne ved

Veianlæget til c. 4,300 Rd.

Paa Indstilling derom fra Udvalgene for Veivæsenet og Kystbeklædningen tiltraadte Byraadet Capitain Dalgas's Forslag, dog med den Ændring, at Anlæg af Gangstier og Rendestene overensstemmende med den allerede tagne Beslutning skulde foretages i 1870, idet man formeente, at mulige Sænkninger af disse Dele af Kystbeklædningsanlægget ikke ville kunne medføre Store Ulemper eller Bekostninger. (See Mødet 23de Juni).

Uddrag fra byrådsmødet den 16. juni 1870 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Udvalgets Indstillingspunkter om at Vandværket skulde anlægges fra Mølleaaen og at der sluttedes endelig Overenskomst med Mølleieier Weis om Afstaaelse af det fornødne Vand til Byens Forsyning paa Grundlag af det af ham i saa Henseende gjorte Tilbud vedtoges eenstemmig - 1 stemte ikke - og overdroges det til Udvalget at foranstalte det Fornødne med Hensyn til Contractens Oprettelse, Alt under Forbehold af Indenrigsministeriets Approbation. Forøvrigt udsattes den videre Behandling af Sagen til næste Møde. (See Mødet 23de Juni).

Uddrag fra byrådsmødet den 11. august 1870 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Det Meddeeldes, at Ministeriet nu havde givet sit Samstykke til Anlæg af Vandværket fra Mølleaaen og approberet Contracten med Mølleieier Weis om Afstaaelse af Vand til Driften. Man besluttede i denne Anledning at anmode det til Forberedelse af Vandværket nedsatte Udvalg om at foretage det Fornødne til Afholdelse af den i Contracten med Mølleieier Weis omhandlede Landvæsenscommissiosforretning til Constatering af Grundbjælkens Høide ved Slusebroen.

Da Ministeriet endvidere havde samtykket i, at de af Communen ved Marselisborg

erhvervede Eiendoms- og Brugsrettigheder atter afhændedes, overdroges det ligeledes det nævnte Udvalg at foranstalte til Salget Fornødne. (See Mødet 15de Septbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 15. september 1870 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Da Hammerich ønskede at udtræde af den under 30te Juni 1870 nedsatte Committee til Forberedelse af Vandværksagen, valgte man i hans sted Borgmesteren. (See Mødet 6te Novbr.).

Uddrag fra byrådsmødet den 6. oktober 1870 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Til at udarbejde plan og overslag til Vandværket og til at kontrollere anlægget valgte man, efter indstilling at det nedsatte Udvalg, Stads- og Havneingeniør Obel. (Se mødet 3die og 4de Novembr.).

Uddrag fra byrådsmødet den 3. november 1870 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

For den af Vandinspeceur Poulsen i Egenskab af Byraadets Techniske Consulent ved Vandværksanlægget ydede Assistance besluttede man, naar Værket er tilfredsstillende udført, foruden de allerede udredede 500 Rdl., at bevilge ham, exclusive Vederlag for Reiseudgifter, et Honorar af 1.000 Rdl., dog at heraf afholdes Udgifterne til den maskinkyndige Medhjælp, det maatte være nødvendigt at antage.

Afgjørelsen af om der skal tilstaaes Stadsingenieur Obel Honorar for Udarbeidelsen af de betailerede Planer og Ledelsen af Anlægget, besluttede man at udsætte, indtil Vandværket

er fuldført. (See Mødet 17de November)

Uddrag fra byrådsmødet den 9. marts 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Fra Vandværksudvalget forelaa Meddelelse om, at Muurmester Nielsen (Medlem af Udvalget) og Stadsingenieuren vare reiste til Kjøbenhavn med de affattede planer og Overslag for at conferere med Vandinspektur Poulsen, hvem det havde været umuligt at komme til Aarhus i den forløbne Uge (Se Mødet den 13de Marts).

Uddrag fra byrådsmødet den 13. marts 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Vandværksudvalget forelagde Beskrivelse af Værket samt Licitationsconditioner, begge Dele udarbejdede af Stadsingenieuren og gennemsete af Vandinspecteur Poulsen.

Man bemyndigede Udvalget til at forhandle med vedkommende Grundeiere om Afstaaelsen af den fornødne Plads til Værkets Anlæg.

(Se Mødet den 23.de Marts).

Uddrag fra byrådsmødet den 23. marts 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

De af Vandværks-udvalget indsendte Licitations-konditioner blev gennemgaaede og vetaget.

Det blev overdraget udvalget af udbyde Værket i entreprise. (Se mødet den 30te Marts.)

Uddrag fra byrådsmødet den 30. marts 1871 - side 1

[Til første side](#)

(J. Nr. 80-1867)

Det meddeelttes, at der ved den afholdte Auction over Communens Eiendom paa Skaade Mark kun var budt 1200 Rd. hvorfor en ny auction over Eiendommen var requireret.

Da det vilde være nødvendigt til Anlæg af Vandværket at erhverve en Deel (3 Tdr. land) af den Borgmesterembedet tilhørende Jordlod i Oldjorden, havde Borgmesteren fremsat de Vilkaar, paa hvilke han vilde indstille til ministeriet, at Jordstykket afhændes til Communen. Tilbudet, der gik ud paa en Kjøbesum af 3000 i Kgl. Obligationer eller 2,500 Rd. contant, blev antaget saaledes, at Betalingen erlægges i Kongelige Obligationer med Renter fra 1ste April 1871, fra hvilken Tid Leieren fritages for at svare Leieafgift til Borgmesterembedet. - Kjøbet blev indstillet til Ministeriets Appobation.

- Byraadets gjemmen gik et foreløbigt Forslag fra det i Mødet den 30te Juni 1870 nedsatte Udvalg angaaende betalingen for Vand fra Vandværket.

Sagen blev sendt tilbage med Anmodning om at fremkomme med endelige Forslag.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. april 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Et Forslag fra Frich om allerede nu at besætte Posten som Maskinmester ved Vandværket sendtes vedkommende Udvalg til Erklæring. (Se Møde den 8de September).

Uddrag fra byrådsmødet den 20. april 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Efter Byraadets Beslutning i Mødet den 30te marts var der afholdt ny Auction over Byens eiendom paa Skaade Mark, men uden at der skete høiere Bud. man vedtog derfor at appobere det ved Auctionen den 28de marts gjorde Bud, 1200 Rd.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Henhold til den af Byraadet i Mødet den 21de Marts tagne Beslutning havde Vandværksudvalget afholdt skriftlig Licitation over Overtagelsen af Vandværksanlægget; de indkomne Bud varierede fra 149,000 Rd. til 160,000 Rd. eller, med Tillæg af Udgifterne ved Rørledningerne til de enkelte Huse, fra 159,600 Rd. til 169,000 Rd. Da disse Bud, naar endvidere tillagdes Omkostningerne ved Expropriation 18,000 Rd., Administration 4,500 Rd. og til uforudseelige Udgifter 7000 Rd., betydelig overskredet, hvad man i sin Tid havde paaregnet, indstillede Udvalget samtlige Bud til Forkastelse og foreslog at afholde ny Licitation, ved hvilken der da skulde fastsættes en længere Frist for Indgivelsen af Tilbud, hvorhos Værket først skulde forlanges afleveret til 1ste October 1872. Byraadet forkastede eenstemmig de indsendte Tilbud og besluttede at lade afholde ny licitation over Arbeidet, paa samme Conditioner som tidligere, og saaledes, at Fristen for Tilbudenes Indsendelse fastsættes til 6 Uger fra Bekjendtgjørelsens Dato og Fristen for Arbeidets endelige Aflevering alternativt til 1ste Juli eller 1ste October 1872.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Byraadet modtog Meddelelse om, at Indenrigsministeriet under 28de Marts havde tilskrevet Aarhus Stiftamthuus saaledes:

"Ved tvende Skrivelser af 11te d. M. har Amtet hertil indsendt 2 Andragender fra Borgmesteren og Byraadet i Aarhus om Tilladelse henholdsvis til at afhænde og til at købe 3 Td. Land af den Borgmesterembedet tilhørende Jordlod Matr. Nr. 4 a i Oldjorden til Anlæg af et Vandværk paa Vilkaar, at Communen erlægger en Kjøbesum af 3000 Rd. i kgl. Obligationer, der blive at bevare for det ommeldte Embede, samt derhos overtager den Deel af Erstatningssummen for Sænkningen af Vandstanden i Mølleaaen, som efter Landvæsen-Commissionens Kjendelse skal paalægges det ovennævnte Matr. Nr. og

tilsvares Mølleieier Weis, hvorhos endvidere Kjøbet ansees sluttet den 1ste April d. M., fra hvilket Tidspunkt Renterne af Obligationerne tilfalde Borgmesterembedet, medens fra samme Tid Jordloddernes nuværende Leier fritages for at tilsvare Embedet Leieafgiften af de ommeldte 3 Td. Land, samt Udgifterne ved Opmaaling og Udstykning af Arealet og ved Salget i det Hele bæres af Communen.

I denne Anledning skulde man til behagelig Efterretning og videre fornøden Bekjendtgjørelse tjenstligt melde, at Ministeriet meddeler Samtykke til den ovennævnte Transaction, saavelsom til af det Borgmesterembedet tilfaldende Vederlag forbliver indestaaende i kgl. Obligationer, mod at disse ombyttes med et paa Embedet lydende Indskrivningsbeviis, hvormed Amtet anmode om at have Indseende.

2 Kort følge hoslagt tilbage."

Der fremlagdes Udskrift af Vandværksudvalgets Forhandlingsprotocol saalydende:

"Aar 1871 den 24de April holdt Vandværksudvalget et Møde, til hvilket de Lodseiere og Brugere, over hvis Grund Rørledningen føres, vare tilsagte.

1. Vognmand Søren Mikkelsen, der er Leier af den Deel af Borgmesterembedets jordlod Matr. Nr. 4 a, hvoraf 3 Tdr. Land fra 1ste April d. A. af Communen er afkjøbt Borgmesterembedet, enedes med Udvalget om en Erstatning een Gang for alle af 200, er To Hundrede, Rigsdaler, at udbetale i Slutningen af August d. A. Til under Forbehold af Byraadets Approbation.

Søren Mikkelsen,

m. f. P.

2. Kjøbmand C. Langballe, der er Leier af Communens Jordlod Nr. 14 og 15 i Oldjorden, hvilket Leiemaal udløber i 1880, over hvilke Lodder Rørledningen til Beholderen føres, indgik paa at modtage en Erstatning af Communen, beregnet pr. Tønde Land:

a. under Forudsætning af, at Sæden kan høstes moden, til 40 (fyrgetyve) Rigsdaler, og

b. under Forudsætning af, at Sæden ikke kan høstes moden, til 120 (Eet Hundrede og tyve) Rigsdaler.

Alt efter senere foretagen Opmaaling og under Forudsætning af Byraadets Approbation.

C. Langballe.

3. Kjøbmand Julius Frandsens Enke, der mødte ved sin Søn, Hr. Anton Frandsen, er Leier af Communens Jordlod i Oldjorden Nr. 2, over hvilken kun Rørledningen vil blive ført, og Nr. 16, paa hvilken tillige Beholderen vil blive anlagt. Leiemaalet ophører i 1880.

Forsaavidt den leiede Jord kun berøres af Rørledningen indgik han paa samme Vilkaar, som Kjøbmand Langballe, hvorimod der med Hensyn til den Jord, der skulde afstaaes til Beholderen, ikke kunne opnaaes Enighed, hvorfor Erstatningen herfor i Henhold til Leiecontracten bliver at fastsætte ved Taxation.

pr. Julius Frandsens Enke

A. Frandsen.

4. Kjøbmand Meulengracht, der eier Bryggeriet Ceres, over hvis Grund nærmest Aaen man ønsker at føre Rørledningen fra Værket til Byen, erklærede Intet at ville have imod, at Rørene anbringes paa hans Grund og eventuelt at give Communen Ret til at eftersee dem, hvis Skade skulde indtræffe, paa Vilkaar:

a. at Communen afstaaer til ham det Stykke af Trind-Sø, som ligger udenfor hans Grund ud til Aaen, og at Communen udreder den Erstatning, som efter Landvæsenscommissionens Kjendelse skal betales for samme til Møller Weis;

b. at der gives ham Veiret fra Silkeborg Vei ned ad den Vei, som fra denne anlægges ned til Værkspladsen, imod at han selv anlægger de fornødne Overkjørseler fra denne til Bryggeriet Ceres's Grund;

c. at Communen forpligter sig til at indlægge i Kjedlerne røgfortærende Ildsteder;

d. at Omkostningerne ved Thinglæsning af denne Overenskomst afholdes af Communen, ligesom ogsaa at denne holder ham skadesløs, forsaavidt der fra Pantecreditorenes Side skulde skee Indsigelse mod denne Overenskomst, og endelig, at Communen erstatter enhver Skade, som enten ved det første Anlæg eller ved senere Eftersyn tilføies hans Grund efter uvillige Mænds Ansættelse. Naar Eftersyn af Rørledningen skal finde Sted, skal forud skee Anmeldelse herom til Eieren.

Alt under Forudsætning af Byraadets Approbation.

Meulengracht.

5. Vognmand P. Bader var ikke mødt, men Kammerraad Honum oplyste, at denne paa Aastedet havde erklæret sig tilfreds med følgende Erstatning:

- a. for det med Rug besaaede Areal 140 (Eet Hundrede og fyrgetyve) Rigsdaler pr. Tønde Land;
- b. for det med Byg besaaede Areal 120 (Eet Hundre og tyve) Rigsdaler pr. Tønde Land, og forsaavidt Sæden høstes moden, i begge Tilfælde kun en Erstatning af 40 (fyrgetyve) Rigsdaler pr. Td. Land, hvilke Tilbud Udvalget vedtog at indstille til Byraadets Approbation.
- Mødet hævet."

Byraadet approberede de Overeenskomster, Udvalget havde afsluttet med Søren Mikkelsen, C. Langballe, Julius Frandsens Enke og Vognmand P. Bader, men udsatte at tage Beslutning om Overeenskomsten med Eieren af Ceres, indtil der var tilveiebragte Erklæring fra Pantecreditorene i denne Eiendom.

Muurmester Nielsen blev fritaget for at være Medlem af Vandværksudvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 19. maj 1871 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Efter at vedkommende Pantecreditorer havde givet deres Samtykke, blev den mellem Vandværksudvalget og Eieren af Bryggeriet Ceres afsluttede Overeenskomst, hvorefter Ledningen kunde føres over Bryggeriets Grund, approberet af Byraadet. (See Mødet d. 27. Juli).

Uddrag fra byrådsmødet den 22. juni 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Vandværksudvalget meddelte Udfaldet af den i Henhold til Byraadets Beslutning i Mødet den 27de April 1871 afholdte Licitation over Vandværksarbejderne, ved hvilken der var indsendt følgende Bud:

Værker.= P. Husledning.= P. Samlede Tilbud.= P.

Steinbrenner (pr. 15de Mai

1872 med Maskiner fra:

Burmeister & Wain 145,000 10,350 155,350

Hüttemeyer 142,000 10,350 152,350

Køeber 138,000 10,350 148,350

Decker & Comp. 136,000 10,350 146,350

W. Rowan (pr. 1ste Juni 1872

eller før) med engelsk Maskine 141,976 9,900 151,876

Andersen & Meisner (pr. 1ste

Juli 1872) med Maskiner fra:

Laidlow 145,000 9,450 154,450 Værket.= P. Huusledning.= P. Samlede Tilbud.=
P.

Nielsen, Hassel & Teudt (pr.

1ste Juni 1872) med Maskiner fra

Anker Heegaard 145,000 10,600 155,60

Hüttemeyer & Co. 146,500 10,600 157,600

Barber & Co. 147,000 10,600 157,600

Laidlow 148,000 10,600 158,600

Simpson & Co. 155,000 10,600 165,600

Magdeburg 157,000 10,600 167,600

Aird & Co. (pr. 1ste Juli 1872)

med maskiner fra:

Simpson & Co. 154,000 10,450 164,450

(Pr. October 1872) med samme

Maskiner: 156,000 10,450 166,450

English & Hansen (pr. 1ste October 1872) med Maskiner fra:

Burmeister & Wain 144,000 8,700 152,700

Hüttemeyer, større 140,000 8,700 152,700

Ditto, mindre 136,500 8,700 145,200

Vulcan 139,000 8,700 147,700

Anker Heegaard 135,000 8,700 143,700

Udvalget erholdt Byraadets Billigelse af, at Stadsingenieuren var sendt til Kjøbenhavn for at forhandle med Udvalgets tekniske Consulent, Vandinspecteur Poulsen om de indkomne Tilbud.

Uddrag fra byrådsmødet den 27. juni 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Fra Vandværksudvalget forelaa en af Vandinspecteur Poulsen tiltraadt Betænkning over de indkomne Licitationsbud. Udvalget fandt de af d.Hrr. Andersen & Meisner, Nielsen, Hassel & Teut samt Aird & Co indsendte Tilbud saa høie i Forhold til de øvrige, at de ikke burde komme i Betragtning.

D.Hrr English & Hansens Tilbud var ikke i Eet og Alt stemmende med Conditionerne, idet Tilbyderne vilde levere Brandhaner af en anden Construction end den forlangte, og først vilde levere Værket færdigt til 1ste October 1872. Ligesom Udvalget derfor fraraadede Antagelsen af dette Tilbud, saaledes foreslog det at forkaste de fire fra Steinbrenner indkomne tilbud, de to laveste, fordi de i samme angivne Maskiner ikke ansaaes for fyldestgjørende, de to høieste, fordi de overtog H. W. Rowans Tilbud, hvilket Udvalget indstillede til Antagelse, dog saaledes, at der forinden det endelig antoges, skulde gives Udvalget Bemyndigelse til at conferere med Hr. Rowan om nogle Enkeltheder ved de i hans Bud angivne Maskiner, som kunde ønskes modificerede. Som særlig anbefalende for dette Tilbud anførte Udvalget, at Hr. Rowan havde erklæret sig villig til at levere Værket færdigt inden den i Conditionerne fastsatte tidligste Termin, 1ste Juli, og at Baade Maskiner og Rør efter dette Tilbud kunde ventes præsterede af bedste Slags.

Udvalgets Indstilling blev forkastet med 7 Stemmer mod 7; derimod vedtoges med 8 stemmer mod 6 et af Mørk og Funch stillet Forslag at forhandle saavel med Steinbrenner og Andersen & Meisner som med Rowan. Borgmesteren begjærede sig fritagen for længere at være Medlem af Udvalget, af hvilket ligeledes Kammerraad Honum ønskede at udtræde

Uddrag fra byrådsmødet den 29. juni 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Borgmesterens i forrige Møde fremsatte Begjæring im Fritagelse for at være Medlem af Vandværksudvalget blev taget til Følge, og ligeledes samtykkede Byraadet i, at dHrr. Kammerraad Honum og Maskinmester Blair traadte ud af Udvalget, I Disse tre Medlemmers Sted valgtes Mørk, Frich og Spliid.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. juli 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Fra Vandværksentreprenuerne Andersen & Meisner m. Fl. fremlagdes en Skrivelse, hvori de tilbyde at levere en Maskine fra Kitson og Co. istedenfor en Maskine af Hüttemeyer. Efter at Byraadet havde besluttet selv at ville tage Bestemmelse i denne Sag, vedtog man med 11 Stemmer imod 4 (Mørk, Preisler, Kraiberg og Gamst) at vælge Kitsons Maskine Nr. 2, saaledes at den leveres paa samme Betingelser og med de samme Forpligtelser, som indeholdes i Rowans Tilbud. Man nedsatte derefter et Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Nors, Holm, Frich og Spliid, til at afslutte Contract med Entreprenuerne, og et Udvalg, bestaaende af Nors, Spliid, Holm, Frich og Baess, til at paase Ledelsen af Anlægget. Da Frich ønskede sig fritagen for Valget, valgtes i hans Sted Kjær.

Uddrag fra byrådsmødet den 27. juli 1871 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Man approberede et af Udvalget for Vandværket gjort Forslag til en Forandring i Overenskomsten mellem Communen og Eieren af Bryggeriet Ceres angaaende Anlægget af en Rørledning fra Vandværket til Byen over Bryggeriets Grund.

Forandringen gaaer ud paa, at Rørledningen istedetfor at føres gennem Ceres's Have lægges fra Vandværket over Bryggeriets nærmest tilstødende Mark til Silkeborg Landevei, og at Eieren frafalder den i Contracten af 24de April d. A. betingede Erstatning, som efter Landvæsenscommissionens Bestemmelse skal betales til Møller Weis for den Deel af Matr. Nr. 8, tilhørende Byen, som efter Contracten skulde afstaaes til Ceres. (Se Mødet den 17de August.)

Uddrag fra byrådsmødet den 17. august 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Man underskrev den med Tømmermester A. C. Andersen, Smed C. Meisner, Muremester K. Nielsen af Aarhus og dHrr. Mechanikere Hassel og Teudt i Kjøbenhavn oprettede Contract om Anlæggelsen af Vandværket. *) (Se mødet den 24de August).

Uddrag fra byrådsmødet den 24. august 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Byraadet godkendte den afholdte Taxationsforretning til Fastsættelse af Erstatning til Julius Frandsens Enke for afstaaet Areal til Vandværksanlægget, stor 147 Rd. 22 Sk.

Uddrag fra byrådsmødet den 8. september 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Anledning af Hr. Frichs Forslag om strax at vælge en maskinmester for vandværket havde man indhentet og modtaget Vandværksudvalgets Erklæring. I henhold til denne besluttede man ikke at besætte posten strax, hvorimod man vedtog at anmode Udvalget om ved Antagelsen af en Opsynsmand til under Anlægget at føre Tilsyn med Maskineriets Opsætning og Rømedlægningen at tage særligt hensyn til, at det vælges en mand med saadanne kvalifikationer, at Posten som maskinmester i tiden kunde overdrages ham.

Fra Vandværksudvalget var modtaget Forslag til Ansættelse af Afgiften for Benyttelse af Vand fra Vandværket. Byraadet foretog første Behandling af Sagen for at give Medlemmerne Leilighed til inden anden Behandling i senere Møde at fremkomme med endelige Ændringsforslag. Til at supplere Udvalget valgtes Borgmesteren og Nors. (Se Mødet den 21de September.)

Uddrag fra byrådsmødet den 21. september 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Man foretog anden Behandling af Sagen om Vandafgiftens Ansættelse og bemyndigede det til Udarbejdelsen af Forslaget nedsatte Udvalg (Borgmesteren, Kraiberg og Skovby) til overensstemmende med det Vedtagne at udstede Indbydelse til Byens Grundeiere om at tegne sig for Vandindlæg i deres Eiendomme.

Uddrag fra byrådsmødet den 12. oktober 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Anledning af en Forespørgsel fra Vandværksudvalget, om der var Noget til Hinder for at antage en dobbeltvirkende Maskine fra Kitson & Co. i Leeds, uagtet Specifikationen og Contracten forudsætte to enkeltvirkende Maskiner, besluttede man at svare, at man ikke har fundet Noget til Hinder derfor. (Se Mødet den 26de October.)

Uddrag fra byrådsmødet den 26. oktober 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Det nedsatte Udvalgs Forslag til et Regulativ for Benyttelsen af Vand fra Vandværket blev forhandlet og vedtaget indtil § 16 incl. (Se Mødet den 2den Novbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 2. november 1871 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Man tilendebragte Behandlingen af det nedsatte Udvalgs Forslag til et Regulativ for Benyttelsen af Vand fra Vandværket. Man besluttede at lade det vedtagne Regulativ trykke og omdele til Byens Indvaanere. (SE Mødet den 6te November.)

Uddrag fra byrådsmødet den 6. november 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Man underskrev det vedtagne Regulativ for Benyttelsen af Vand fra Vandværket. De bestaaende Udvalg bleve anmodede om at fremkomme med Forslag til de offentlige Bygningers Frsyrning med Vand, ligesom Forskjønnelsesudvalget paatog sig at fremkomme med Forslag om et Springvand.

Uddrag fra byrådsmødet den 4. januar 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Fra det endsatte Udvalg var modtaget Forslag til Instruxer for Vandværksudvalget, Vandinspecteuren og Vandmestrene. Man besluttede at henlægge Sagen i Skabet til næste Møde. (Se Mødet den 11te Januar.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Anledning af de fra det nedsatte Udvalg modtagne Forslag til Instruxer for Vandværksudvalget, Vandinspecteuren og Vandmestrene vedtog Byraadet at forbigaae foreslaaede Instruxer for Vandværksudvalget og Vandinspecteuren og foreløbig ikkun at behandle Instruxen for Vandmestrene. Sidstnævnte Instrux blev gennemgaaet og Vedtagen med Forskjelling forandringer. (Se Mødet den 18de Januar.)

- Ifølge derom indkomne Andragender besluttede man at meddele Autorisation som Vandmester til. Gjørtlerne R. Hald og R. D. Larsen, Smedemestrene E. Meisner, H. P. Jensen, J. E Petersen, J. H. Barlach og T. Ibsen, Stenhugger P. Hjort, Kobbersmedmestrene Svantemann og L. A. Wissin, Maskinarbejder S. Petersen samt R. P. Bakker, under Forudsætning af at de alle have Borgerskab eller erhverve saadant her i Byen.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Overensstemmelse med Vandværksudvalgets Forslag vedtog man, at Vand fra Vandværket vil kunne ledes til ubebyggede Grunde paa følgende Betingelser:

1. at de paagjældende Byggegrunde ligge indenfor Rørledningsnettets Omraade;
2. at Vandafgiften beregnes efter det vedtagne Regulativ for Benyttelsen af Vand fra Vandværket, dog saaledes at der, saafremt Bebyggelse ikke har fundet sted inden den 1ste April 1873, desuagtet bliver at beregne og svare en Afgift til Vandværket, efter Regulativets laveste Ansættelse, af 2 Rd. 3 Mk. aarlig, indtil Pladsen bliver bebygget, og
3. at Huusledningsrørerne til saadanne Byggegrunde eventuelt føres ind til disses vedragne Bygge- eller Facadelinier.

Samtidig vedtog man at udtale, at man med Hensyn til bebyggede Grunde var enig om, at

Huusledninger ikke bør føres til Eiendommens Facader, forinden vedkommende Eier har underskrevet den paa Regulativet for Benyttelse af Vand fra Vandværket paatrykte Requisition om Vandindlæg og saaledes forpligtet sig til strax at benytte eller betale for Vand, saasnart Vandværket er sat i Gang.

Uddrag fra byrådsmødet den 25. januar 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Det meddeelttes, at Indenrigsministeriet under 5te d. M. havde udnævnt, saaledes som af Byraadet foreslaaet, Prokurator Knudsen til Overligningscommissair, og Sagfører, Kammerraad Esmann til Suppleant for Aarhus Kjøbstad for et Tidsrum af 3 Aar, fra 15de Januar 1872 at regne.

I Overensstemmelse med Fattigudvalgets Forslag besluttede man at inddele Byen i 8 Fattigdistricter istedetfor som hidtil i 7, idet Studsgade kommer til at udgjøre et eget District og altsaa udgaaer af 5te District. Ligeledes vedtog man at henlægge Søndergade, Østergade og Amaliegade fra 1ste til 2det Fattigdistrict.

Til Fattigforstandere for 3 Aar, fra 1ste Januar d. A. at regne, valgte man: Kjøbmand M. E. Bech, Garver Flach jun., Kjøbmændene J. D. Rasmussen, Kyhl, B. Kirkeby sen., R. P. Nielsen, Snedker Isager jun. og Vognfabrikant Bonnez.

- Fra Stiftamtet var modtaget en Regning over Omkostningerne ved den af Byraadet under 8de October 1870 requirerede Landvæsenscommissionsforretning til Verificering af Høiden af Grundbjælken i Slusebroen ved Aarhus Vandmølle.

Man vedtog at anvise Regningens Beløb, 62 Rd.5 Mk. 10 Sk., til Udbetaling af Kæmnerkassen og at begjære en Udskrift af den afholdte Landvæsenscommissionsforretning. (Se Mødet den 22de Februar.)

- I Anledning af en Forespørgsel fra Aarhus Toldinspection om at holde Vand indledet ved Toldboden paa billigere Vilkaar end de sædvanlige vedtog man at svare, at man ikke saae sig i Stand til at indlægge Vand i Toldkammerbygningen uden som Vand til Huusholdningsbrug og ogsaa paa de samme Betingelser og mod samme aarlige Afgift, som indeholdes i Regulativet for benyttelse af Vand fra Aarhus Vandværk, paa hivket

Regulativets § 8 man iøvrigt vilde henlede Toldinspektionens Opmærksomhed.

Uddrag fra byrådsmødet den 15. februar 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Man bemyndigede Vandværksudvalget til at antage de Vandhaner, hvis valg efter Regulativet er forbeholdt Byraadet.

Uddrag fra byrådsmødet den 22. februar 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Fra Stiftsamtet var modtaget Udskrift af den i Byraadets Møde den 25de Januar d. A. omhandlende Landvæsenscommissionsforretning til Verificering af Høiden af Grundbjælken i Slusebroen ved Aarhus Landmølle. Udskriften, der vil blive tinglæst, henlagdes til Eftersyn i Skabet i 8 Dage.

- En fra Physicus, Justitsraad Weis modtagen Skrivelse, hvori han udtaler sig om den formeentlig utilstrækkelige Benyttelse af Vand fra Vandværket, besluttede man at tage til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 29. februar 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

En fra Lægeforeningen her i byen modtagen skrivelse angaaende Vandværkets ringe afbenyttelse vedtog man at henlægge.

Uddrag fra byrådsmødet den 21. marts 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Henhold til Indstilling fra Udvalget for Vandværkets Anlæg bifaldt Byraadet, at Hovedvandedningsrøret føres op til Vennelyst ud for Hovedindkørselsporten, imod at Agent Herskind og Restauratør Haagensen selv derfra besørge det videre Indlæg paa egen Bekostning og udrede den af Indlægget følgende Vandafgift, samt at Vandledningen fra Munkeport fortsættes op ad Galgebakken og med et Stikrør føres ind paa den over Overlærer Olsens Grund bag Collekteur Basses forrige Toft, udlagte Vei til de sammesteds værende ubebyggede Grundes Byggelinie, imod at de vedkommende Eiere, Overlærer Olsen, Kjøbmændene Baadsgaard og A. Nielsen, Marchandiser Madsen og Boghandler Thruue samt muligen senere tilkommende Lodseiere, der kunne forsynes fra samme Hovedledning, hver for sig betale en aarlig Vandafgift af mindst 6 Rd. af deres Lodder, saalænge disse ere ubebyggede eller bebyggede med Steder, hvis samlede Assurancesum ikke overstiger 3,000 Rd., men at de, saasnart deres Lodder bebygges med Eiendomme til en større Assuranceværdi, da svare den ifølge Vandregulativet af den paagjældende Assurancesum beregnede Afgift, hvorhos de iøvrigt maa forpligte sig til at underkaste sig bemeldte Regulativs Bestemmelser.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. april 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I anledning af et andragende fra Raadmand Liisber, hvori han forespørger, om han, naar han forlanger vand indlagt fra vandværket alene til Næringsbrug, tillige skal betale efter Bygningens assurance, vedtog man t indhente erklæring fra det udvalg, som har gjort forslag til vandregulativet. (se mødet den 18de April.)

Uddrag fra byrådsmødet den 18. april 1872 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Anledning af en Forespørgsel fra Raadmand Liisberg vedtog man, efter at have modtaget

vedkommende Udvalgs Erklæring, at svare, at der ikke bør affordres de Forbrugere, der forlange Vand indlagt alene til Næringsbrug, nogen anden Afgift end den i Regulativets § 5 specielt for Vand til Næringsbrug fastsatte.

Uddrag fra byrådsmødet den 30. maj 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Man bifaldt en Indstilling fra Vandværksudvalget om, at der ved skriftlig Licitation maatte anskaffes 300 Tdr. Newcastle Steenkul til Brug ved Vandværket.

Uddrag fra byrådsmødet den 5. december 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Henhold til et Forslag af Vandværksudvalget i Skrivelse af 4de December vedtog man at bemyndige Udvalget til inden den 8de December paa Communens Vegne at overtage Vandværkets Drift under Forbehold af, at alle Mangler, som ere eller maatte blive paa pegede af Udvalget, afhjælpes til en af Udvalget fastsat Tid paa forsvarlig Maade af Entrepreneurerne, samt iøvrigt under fornødent Forbehold i Henhold til Betingelserne i § 15 og Vilkaarne for Vandværkets Anlæg i det Hele.

Fra Entrepreneurerne var modtaget et Andragende om Eftergivelse af den Mulkt, de havde paadraget sig ved ikke at have afleveret Vandværket færdigt i rette Tid, og som udgjorde 14.630 Rd. til 12te October 1872.

Et Forslag af Buchheister om at udsætte Afgjørelsen af Mulktspørgsmaalet, indtil den endelige Likvidation med Entrepreneurerne finder Sted, blev forkastet med 13 Stemmer imod 5.

Entrepreneurernes Andragende om Eftergivelse af hele Mulkten blev forkastet med 17 Stemmer imod 1, ligesom det med 14 Stemmer imod 4 blev forkastet, at hele Mulkten skulde indkræves. Endvidere blev et Forslag af Koppel om at eftergive Entrepreneurerne

Halvdelen af Mulkten forkastet med 10 Stemmer imod 8.

Endelig blev Vandværkets Forslag om at eftergive Mulkten med Undtagelse af 4.000 Rd. vedtaget med 10 Stemmer imod 8.

Uddrag fra byrådsmødet den 19. december 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Man vedtog, at Vandværksentrepreneurernes Mulk 4000 Rd. vilde være at føre til Indtægt paa Conto V for 1872, at Vandafgiften, i Overensstemmelse med et Forslag fra Vandværksudvalget, beregnes fra 1ste Januar 1873, og at den Tidsfrist, i hvilken Communen paatager sig for egen Regning at nedlægge Ledningsrør og Stophane til Vandindlæg i Husene, forlænges til 1ste Januar 1874. Ligeledes vedtog Byraadet Regulativer for Vandværkets Bestyrelse, Vandinspecteuren og Vandmestrene (jvfr. Tillæget), og besluttede at indgaae til Indenrigsministeriet med Andragende om følgende Tilføinger til Byvedtægten af 30tr Decbr. 1868, nemlig: at der i § 2 tilføjes som Nr. 14: "et Udvalg for Vandværket"; at imellem §16 og 17 indsættes en ny § paalydende:

"Udvalget for Vandværket bestaar af 3 Medlemmer. Det forestaar Byens Vandværk og dets Drift i Overensstemmelse med det for benyttelse af Vand fra Vandværket udstedte Regulativ og de dertil knyttede Instruxer;"

at i § 34 om Medhjælp ved Forvaltningen af Communens Anliggende indskydes imellem Nr. 7 og 8:

"en Inspecteur ved Vandværket og en maskinmester sammesteds";

at ligeledes i § 35 om Lønninger imellem Nr.7 og 8 indskydes:

"Vandinspecteuren (lønnes med) 300 Rd. aarlig, Maskinmesteren 500 Rd. aarlig foruden fri Bolig paa Vandværket og fri Brændsel,"

og at i § 36 om Ansættelse og Opsigelse indskydes efter Stads- og Havneingenieuren: "og Vandinspecteuren".

Byraadet anmodede det nuværende Vandværksudvalg om at vedblive at fungere, indtil et fast Udvalg kan blive nedsat, samt opfordrede det til at komme med forslag til Ansættelse af

Vandinspecteur og Maskinmester.

Stadsingenieur Obels Honorar for samtlige af ham udførte Arbejder i Anledning af Vandværkets Anlæg fastsattes til 3000 Rd. Byraadet udtalte derhos eenstemmig sin Tak for og Paaskjønnelse af Vandværksudvalgets hidtidige Virksomhed.

Uddrag fra byrådsmødet den 9. januar 1873 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

Byraadet underskrev en Skrivelse til Kæmneren, hvori han anmodes om fra 1ste Januar 1873 at opkræve Bandagisten i Overensstemmelse med § 26 og 32 i Regulativet for Benyttelse af Vand fra Aarhus Vandværk, og en skrivelse til Vandværksudvalget om at foranstalte det Fornødne, for at Opkrævningen kan ske paa den fastsatte Maade.

Uddrag fra byrådsmødet den 6. februar 1873 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 80-1867)

I Henhold til et Andragende fra Entreprenørerne for Vandværket om at erholde udbetalt 8000 Rd. vedtog man, under Forudsætning af, at Entreprenørernes Kavtationer Intet fandt derimod at erindre, at udbetale dem bemeldte Sum og at bemyndige Kasseudvalget til, om fornødent, at optage Beløbet som Laan hos Privatbanken paa samme Vilkaar som ommeldt i Mødet den 16de Hanuar 1873.

